

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

**PRIJEDLOG ZAKONA O SMANJENJU MIROVINA ODREĐENIH,
ODNOSNO OSTVARENIH PREMA POSEBNIM PROPISIMA
O MIROVINSKOM OSIGURANJU, S KONAČNIM PRIJEDLOGOM ZAKONA**

Zagreb, svibanj 2010.

**PRIJEDLOG ZAKONA O SMANJENJU MIROVINA ODREĐENIH,
ODNOSNO OSTVARENIH PREMA POSEBNIM PROPISIMA
O MIROVINSKOM OSIGURANJU**

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga Zakona sadržana je u članku 2. stavku 4. i članku 56. stavku 1. Ustava Republike Hrvatske.

**II. OCJENA STANJA, OSNOVNA PITANJA KOJA SE UREĐUJU
PREDLOŽENIM ZAKONOM, TE POSLJEDICE KOJE ĆE
DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI**

Ocjena stanja

Mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti u Republici Hrvatskoj uređeno je Zakonom o mirovinskom osiguranju («Narodne novine», br. 102/98, 127/00, 59/01, 109/01, 147/02, 117/03, 30/04, 177/04, 92/05, 79/07, 43/07, 35/08 i 40/10), kojim se to osiguranje provodi za zaposlene i s njima izjednačene osobe, pripadnike samostalnih djelatnosti, poljoprivrednike, korisnike prava po prijašnjim propisima o mirovinskom osiguranju i za korisnike čija su prava iz toga osiguranja preuzeta sukcesijom bivše SFRJ.

Također, posebnim zakonskim propisima, na povoljniji je način uređeno određivanje i/ili ostvarivanje prava iz toga osiguranja zastupnika u Hrvatskom saboru, sudaca Ustavnog suda Republike Hrvatske, članova Vlade Republike Hrvatske, glavnog državnog revizora, Predsjednika Republike, djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba pravosuđa, kao i radnika na poslovima razminiranja, bivših političkih zatvorenika, članova Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, radnika izloženih azbestu i zaposlenika u Istarskim ugljenokopima, a posebnim ugovorom s Bosnom i Hercegovinom uređeno je ostvarivanje i određivanje prava pripadnika Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih obitelji. Osim tih propisa, Zakonom o mirovinskom osiguranju uređeno je korištenje prava ostvarenih odnosno određenih pod povoljnijim uvjetima prema prijašnjim propisima o mirovinskom osiguranju i na temelju sukcesije bivše SFRJ.

Mirovinsko osiguranje, kao javno i obvezno mirovinsko osiguranje, financira se doprinosima osiguranika i iz državnog proračuna (za prava ostvarena odnosno određena prema posebnim propisima i za koja nema pokrića u doprinosima). Slijedom tako zakonom uspostavljenih obveza, za financiranje toga osiguranja u 2010. godini predviđeno je približno 35 milijarda kuna (za oko 1,18 milijuna korisnika mirovina).

Od polovice 2009. godine, zbog ekonomske i financijske krize koja je zahvatila i Republiku Hrvatsku, prihodi državnog proračuna znatno su manji od potrebnih za uobičajeno financiranje svih javnih obveza, pa tako i mirovinskog osiguranja. Stoga

se pokazala prijeka potreba za ostvarivanjem ušteda odnosno povećanja prihoda, gdje god je to moguće, uključujući tu i područje mirovinskog osiguranja. U tu svrhu, Zakonom o posebnom porezu na plaće, mirovine i druge primitke i Zakonom o posebnom porezu na primitke od samostalnih djelatnosti («Narodne novine», br. 94/09 i 119/09) oporezovane su mirovine, plaće zaposlenih, prihodi pripadnika samostalnih djelatnosti i neki drugi prihodi. Oba navedena zakona prestaju se primjenjivati do kraja 2010. godine.

Međutim, radi daljnje stabilizacije i poticanja gospodarskog rasta, Vlada Republike Hrvatske je donijela Program gospodarskog oporavka, kojemu je svrha:

- postizanje dugoročne održivosti sustava socijalnog osiguranja, i
- povećanje učinkovitosti socijalnih transfera.

U sklopu toga programa predviđena je revizija sustava mirovina stečenih po posebnim uvjetima i njihovo smanjivanje, te priprema za postupno ukidanje posebnih prava pojedinih kategorija. Shodno tome, a kao jedna od prvih mjera, pokazuje se potreba za smanjivanjem mirovina ostvarenih prema posebnim propisima.

Osnovna pitanja koja se uređuju predloženim zakonom

Predloženim zakonom, a zavisno od svote mirovine, uredilo bi se smanjivanje mirovina, polazeći od svota koje njihovim korisnicima pripadaju, prije obustava na ime dodatnog doprinosa za zdravstveno osiguranje, poreza, prireza, otplate dugova i drugih odbitaka pri isplati. Smanjenjem bi se obuhvatile mirovine ostvarene prema posebnim propisima o mirovinskom osiguranju, kojima je na povoljniji način uređeno određivanje i/ili ostvarivanje prava iz toga osiguranja (mirovine zastupnika u Hrvatskom saboru, Predsjednika Republike, hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, bivših političkih zatvorenika, djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba pravosuđa, kao i radnika na poslovima razminiranja, članova Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, kao i mirovine ostvarene na temelju posebnog ugovora s Bosnom i Hercegovinom kojim je uređeno je određivanje i ostvarivanje prava pripadnika Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih obitelji). Također, ovim smanjenjem obuhvatile bi se i mirovine određene i/ili stvorene na povoljniji način prema propisima o mirovinskom osiguranju važećim do 31. prosinca 1998., čije se ostvarivanje osigurava na temelju Zakona o mirovinskom osiguranju (mirovine sudionika NOR-a od 6. travnja 1941. do 15. svibnja 1945., mirovine pripadnika Hrvatske domovinske vojske od 17. travnja 1941. do 15. svibnja 1945., mirovine pripadnika bivše JNA, mirovine bivših pripadnika MUP-a i pravosuđa, mirovine bivših članova Izvršnog vijeća Sabora i mirovine administrativno umirovljenih saveznih javnih službenika).

Kako će predloženo smanjenje mirovina imati za posljedicu ograničenje svote mirovine koja se koristi, opravdanje za tu mjeru sadržano je u odredbi članka 16. stavka 2. Ustava Republike Hrvatske prema kojoj «*svako ograničenje slobode ili prava mora biti razmjerno naravi potrebe za ograničenjem u svakom pojedinom slučaju*» i članka 51. stavka 1. Ustava, prema kojoj «*svatko je dužan sudjelovati u podmirivanju javnih troškova, u skladu sa svojim gospodarskim mogućnostima*». U ovome slučaju, razlog je potreba za štednjom javnih sredstava, koja bi se provela na izloženi način, tako što bi svatko tko sudjeluje u korištenju tih sredstava sudjelovao i u njihovoj štednji razmjerno svojim mogućnostima. Budući da se u svim navedenim

slučajevima radi o mirovinama u čijem financiranju u cijelosti ili djelomično sudjeluje Republika Hrvatska, za donošenje i provedbu predloženoga zakona postoji, ne samo ustavna osnova, već i opravdanje budući da se njegovom primjenom smanjuje potrošnja sredstava državnog proračuna. Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje o korisnicima mirovina određenih odnosno ostvarenih prema posebnim propisima o mirovinskom osiguranju, tih korisnika ima približno 180 000. Smanjenje mirovina (i mirovinskih primanja) prema predloženome Zakonu iznosilo bi 10%, jednako za sve korisnike. Smanjile bi se mirovine veće od 3.500,00 kuna, ali tako da pojedina mirovina nakon smanjenja ne smije biti manja od te svote. Shodno tome, a radi osiguravanja materijalne i socijalne sigurnosti korisnika, ovim smanjenjem ne bi se obuhvatile:

- mirovine u mjesečnoj svoti do 3.500,00 kuna,
- mirovine hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata i ratnih vojnih invalida, s oštećenjem organizma od 100%,
- mirovine prema Zakonu o posebnim pravima iz mirovinskog osiguranja i pravima po osnovi nezaposlenosti zaposlenika u Istarskim ugljenokopima «Tupljak» d.d. Labin («Narodne novine», br. 19/99),
- mirovine prema Zakonu o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu («Narodne novine», br. 79/07 i 149/09).

Na taj bi se način predloženim smanjenjem obuhvatilo približno ukupno 90 000 korisnika mirovina ostvarenih odnosno određenih pod povoljnijim uvjetima. Predlaže se ujedno da se smanjenjem mirovina prema ovome zakonu započne od mirovina koje pripadaju od 1. srpnja 2010, s isplatom u kolovozu iste godine.

Posljedice koje će proisteći donošenjem Zakona

Donošenjem i primjenom predloženog zakona postići će se ušteda sredstava državnog proračuna namijenjenih financiranju mirovina, i to oko 250 milijuna kuna u 2010. godini, 610 milijuna kuna u 2011. godini i 620 milijuna kuna u 2012. godini, te odgovarajuća ušteda u narednim godinama.

III. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provođenje ovoga zakona nisu potrebna posebna sredstva iz državnog proračuna.

IV. OBRAZLOŽENJE PRIJEDLOGA ZA DONOŠENJE ZAKONA PO HITNOM POSTUPKU

Sukladno članku 159. Poslovnika Hrvatskog sabora, predlaže se donošenje ovoga zakona po hitnom postupku, budući da se radi o mjeri u sklopu Programa gospodarskog oporavka.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O SMANJENJU MIROVINA ODREĐENIH, ODNOSNO OSTVARENIH PREMA POSEBNIM PROPISIMA O MIROVINSKOM OSIGURANJU

Članak 1.

Ovim Zakonom uređuje se smanjenje mirovina i mirovinskih primanja određenih, odnosno ostvarenih prema posebnim propisima o mirovinskom osiguranju.

Članak 2.

(1) Smanjuju se sljedeće pripadajuće mirovine i mirovinska primanja:

- mirovine zastupnika u Hrvatskom saboru, bivših članova Vlade Republike Hrvatske, sudaca Ustavnog suda Republike Hrvatske i glavnog državnog revizora, koje se ostvaruju i određuju na temelju Zakona o pravima i dužnostima zastupnika u Hrvatskom saboru,
- mirovine Predsjednika Republike, koje se ostvaruju i određuju na temelju Zakona o dužnostima i pravima državnih dužnosnika,
- mirovine hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji, koje se ostvaruju i određuju prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji,
- mirovine bivših političkih zatvorenika, koje se određuju na temelju Zakona o pravima bivših političkih zatvorenika,
- mirovine sudionika NOR-a od 6. travnja 1941. do 15. svibnja 1945., mirovine pripadnika Hrvatske domovinske vojske od 17. travnja 1941. do 15. svibnja 1945., mirovine bivših pripadnika MUP-a i pravosuđa, mirovine bivših članova Izvršnog vijeća Sabora i mirovine administrativno umirovljenih saveznih javnih službenika, ostvarene prema propisima o mirovinskom osiguranju, koji su važili prije stupanja na snagu Zakona o mirovinskom osiguranju, čije je korištenje osigurano na temelju toga Zakona,
- mirovine pripadnika bivše JNA, preuzete sukcesijom bivše SFRJ, čije je korištenje osigurano na temelju Zakona o mirovinskom osiguranju,
- mirovine djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba pravosuđa i radnika na poslovima razminiranja, koje se ostvaruju i određuju na temelju Zakona o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba, Zakona o humanitarnom razminiranju i Zakona o posebnim pravima iz mirovinskog osiguranja zaposlenika na poslovima razminiranja,
- mirovine pripadnika Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih obitelji, koje se ostvaruju na temelju Ugovora između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine o suradnji na području prava stradalnika rata u Bosni i Hercegovini koji su bili pripadnici Hrvatskog vijeća obrane i članova njihovih obitelji, koje se ostvaruju i određuju prema Zakonu o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji,
- dodatak mirovini koji se ostvaruje i određuje prema Zakonu o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti.

(2) Smanjenje mirovina prema ovome Zakonu obuhvaća mirovine i mirovinska primanja članova obitelji ostvarena na temelju propisa o mirovinskom osiguranju iz stavka 1. ovoga članka.

Članak 3.

(1) Smanjenje mirovina i mirovinskih primanja iz članka 2. ovoga Zakona iznosi 10%, a primjenjuje se na svotu mirovine koja pripada korisniku mirovine prema zakonu, prije odbitka dodatnog doprinosa za zdravstveno osiguranje, poreza, prireza i drugih obustava.

(2) Iznimno od stavka 1. ovoga članka, korisnicima mirovine koji koriste dodatak mirovini određen na temelju Zakona o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, smanjuje se taj dodatak u svoti koja se određuje primjenom postotka iz stavka 1. ovoga članka na njegovo ukupno mirovinsko primanje (mirovina povećana za dodatke).

(3) Svota mirovine i mirovinskog primanja, smanjena na temelju ovoga Zakona, ne može iznositi manje od 3.500,00 kuna mjesečno.

Članak 4.

Smanjenju mirovina prema članku 2. i 3. ovoga Zakona ne podliježu:

- mirovine u mjesečnoj svoti do 3.500,00 kuna,
- mirovine hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata i ratnih vojnih invalida, s oštećenjem organizma od 100%,
- mirovine prema Zakonu o posebnim pravima iz mirovinskog osiguranja i pravima po osnovi nezaposlenosti zaposlenika u Istarskim ugljenokopima «Tupljak» d.d. Labin,
- mirovine prema Zakonu o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu.

Članak 5.

Smanjenje mirovina i mirovinskih primanja prema ovome Zakonu izvršit će Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, bez donošenja rješenja.

Članak 6.

Smanjenje mirovina i mirovinskih primanja prema ovome Zakonu ne odnosi se na ostvarene, a neisplaćene svote koje pripadaju za razdoblja do 30. lipnja 2010.

Članak 7.

Ovaj Zakon će se objaviti «Narodnim novinama», a stupa na snagu 1. srpnja 2010. godine.

O B R A Z L O Ž E N J E

Uz članak 1. Ovim je člankom određen predmet uređivanja ovim Zakonom.

Uz članak 2. Odredbom stavka 1. određen je krug korisnika prava iz mirovinskog osiguranja, čije se mirovine smanjuju njegovom primjenom. To su mirovine i mirovinska primanja određena odnosno ostvarena na temelju sljedećih zakona:

- Zakon o pravima i dužnostima zastupnika u Hrvatskom saboru («Narodne novine», br. 55/00, 107/01 i 86/09),
- Zakon o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba («Narodne novine», br. 128/00, 129/00, 16/01, 22/02 i 41/08),
- Zakon o humanitarnom razminiranju («Narodne novine», br. 153/05 i 63/07)
- Zakon o posebnim pravima iz mirovinskog osiguranja zaposlenika na poslovima razminiranja («Narodne novine», br. 153/05),
- Zakon o pravima bivših političkih zatvorenika («Narodne novine», br. 35/06, 34/07 26/08),
- Zakon o obvezama i pravima državnih dužnosnicima («Narodne novine», br. 101/98, 136/98, 105/99, 25/00, 73/00, 30/01, 59/01, 114/01, 153/02, 163/03, 16/04, 30/04, 187/04, 121//05, 141/06, 17/07, 34/07, 107/07 i 60/08),
- Zakon o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti («Narodne novine», br. 34/91, 43/96 i 150/02),
- Zakon o pravima hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji («Narodne novine», br. 174/04, 92/05, 2/07, 107/07 i 65/09),
- Zakon o mirovinskom osiguranju («Narodne novine», br. 102/98, 127/00, 69/01, 147/02, 117/03, 30/04, 177/04, 92/05, 43/07, 79/07, 35/08, 40/10, za mirovine preuzete sukcesijom bivše SFRJ, mirovine pripadnika Hrvatske domovinske vojske 1941. – 1945., mirovine sudionika Narodnooslobodilačkog rata od 1941.–1945., mirovine bivših radnika unutrašnjih poslova i pravosuđa, mirovine pripadnika bivše JNA, mirovine saveznih dužnosnika bivše SFRJ, mirovine ostvarene na temelju odluke bivšeg Izvršnog vijeća Sabora).

Smanjenjem mirovina i mirovinskih primanja prema ovome Zakonu obuhvatile bi se i obiteljske mirovine ostvarene odnosno određene na temelju posebnih propisa o mirovinskom osiguranju (stavak 2.).

Uz članak 3. Ovom odredbom uređuje se postotak (10%) i način smanjenja mirovina, tako što bi se smanjila pripadajuća svota mirovine, prije odbitka doprinosa, poreza, prireza i drugih obustava koje se primjenjuju u odnosnom slučaju (stavak 1.).

S obzirom na to da se mirovine redovitih članova Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti ostvaruju i određuju prema Zakonu o mirovinskom osiguranju, ali na temelju Zakona o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti im se određuje i isplaćuje poseban dodatak mirovini, tim se korisnicima predlaže smanjenje toga dodatka za 10%, prema ukupnom mirovinskom primanju u pojedinom slučaju (stavak 2.).

S obzirom na to da se ne smanjuju mirovine i mirovinska primanja, koja su manja od 3.500,00 kuna (članak 4.), predlaže se također ograničavanje njihovog smanjenja do te svote u slučajevima u kojima bi mirovina i mirovinsko primanje smanjeno za 10% iznosilo manje od 3.500,00 kuna mjesečno (stavak 3.).

Uz članak 4. U svrhu osiguranja određene materijalne i socijalne sigurnosti korisnika, smanjenje mirovina prema ovome Zakonu ne obuhvaća:

- mirovine u mjesečnoj svoti do 3.500,00 kuna,
- mirovine hrvatskih ratnih vojnih invalida iz Domovinskog rata i ratnih vojnih invalida, s oštećenjem organizma od 100%,
- mirovine prema Zakonu o posebnim pravima iz mirovinskog osiguranja i pravima po osnovi nezaposlenosti zaposlenika u Istarskim ugljenokopima «Tupljak» d.d. Labin («Narodne novine», br. 19/99),
- mirovine prema Zakonu o uvjetima za stjecanje prava na starosnu mirovinu radnika profesionalno izloženih azbestu («Narodne novine», br. 79/07 i 149/09).

Uz članak 5. Ovim se člankom određuje Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje da, kao javna ustanova koja određuje i isplaćuje mirovine i mirovinska primanja koja su predmetom ovoga Zakona, provodi njihovo smanjenje i isplaćuje ih prema ovome Zakonu. Predloženo smanjenje mirovina provelo bi se bez donošenja rješenja u pojedinim slučajevima.

Uz članak 6. Ovim člankom određuje da se ne smanjuju svote mirovina i mirovinskih primanja koje pripadaju za razdoblja do 30. lipnja 2010., koje će iz određenih razloga (trajanje postupka, postupanje po uvažanim žalbama ili presudama Upravnog suda RH) biti isplaćene nakon stupanja na snagu predloženoga zakona, kada će se već primjenjivati smanjenje mirovina.

Uz članak 7. Predlaže se da Zakon stupi na snagu 1. srpnja 2010. Time bi smanjenje mirovina započelo s isplatom mirovina za srpanj, koja će se obaviti u kolovozu 2010. godine.